

วัตถุประสงค์ของสัญญา (เป้าหมายของการทำสัญญา)

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการทำสัญญา คือ ประโยชน์ที่คู่สัญญามุ่งหมายคาดหวังว่าจะได้รับจากการเข้าผูกพันตามสัญญา โดยสัญญาทุกสัญญาจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการทำสัญญาเสมอ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของสัญญานั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

(1) **วัตถุประสงค์ภาวะวิสัย** เป็นวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของตัวสัญญา และเป้าหมายดังกล่าว คือสิทธิ หน้าที่ของคู่สัญญาที่สร้างความผูกพันนั่นเอง

เช่น สัญญาซื้อขาย เป้าหมายของสัญญา คือ การชำระราคา การโอนความเป็นเจ้าของ และส่งมอบทรัพย์สิน เป็นต้น

(2) **วัตถุประสงค์อัตวิสัย** เป็นวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายซึ่งเป็นการต้องการส่วนตัวของคู่สัญญา ซึ่งคู่สัญญาอาจมีเป้าหมายในการทำสัญญาที่คาดหวังมากไปกว่าวัตถุประสงค์ภาวะวิสัยที่เป็นเป้าหมายของตัวสัญญาก็เป็นได้ แต่ความต้องการส่วนตัวของคู่สัญญานี้จะเป็นวัตถุประสงค์ของสัญญาก็ต่อเมื่อคู่สัญญาทุกฝ่ายได้ **“รับรู้”** ความต้องการนั้นๆ จนกลายเป็นความต้องการร่วมกันของทุกฝ่ายตั้งแต่ก่อนทำสัญญา

เช่น ผู้ซื้อต้องการซื้อบ้านเพื่อนำไปเปิดกิจการขายเสื้อผ้า ความต้องการที่จะนำบ้านไปเปิดกิจการขายเสื้อผ้านี้เองที่เป็นวัตถุประสงค์ อัตรวิสัย ซึ่งจะเป็นวัตถุประสงค์ของสัญญาเมื่อผู้ขายทราบความต้องการนั้น ก่อนที่จะทำสัญญาซื้อขายกัน เป็นต้น

ดังนั้น ในการตกลงทำสัญญาคู่สัญญาจะต้องคำนึงถึงการกำหนด วัตถุประสงค์ทั้งในส่วนของสัญญาและวัตถุประสงค์ที่เป็นความต้องการ ของส่วนตัวของคู่สัญญา เนื่องจากหากวัตถุประสงค์ในส่วนใดมีความ บกพร่องจะส่งผลเสียต่อการทำสัญญานั้นได้

เช่น นาย ก ก็ไปตกลงทำสัญญาเช่าบ้านจากนาย ข หนึ่งเพื่อใช้เปิดบ่อน การพนัน (ซึ่งขัดต่อกฎหมาย) เช่นนี้ แม้เนื้อหาในสัญญาจะไม่ปรากฏเรื่อง การใช้เปิดบ่อน แต่หากความต้องการส่วนตัวนี้ที่คู่สัญญารับรู้กันทุกฝ่าย สัญญาเช่าที่ทำกันไว้นั้นก็ไม่สามารถบังคับใช้ได้ เป็นต้น

ซึ่งวัตถุประสงค์ของสัญญามีข้อพิจารณาเพิ่มเติม ดังนี้

1) ข้อจำกัดของวัตถุประสงค์ของสัญญา

การกำหนดวัตถุประสงค์ของสัญญาแม้จะสามารถตกลงได้ อย่างอิสระ แต่การตกลงวัตถุประสงค์ของสัญญาในบางครั้งกฎหมายอาจ ถือว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบ

ด้วยกฎหมายจะส่งผลเสียแก่สัญญาทำให้เป็น “สัญญาที่ไม่สมบูรณ์” มีผลเป็น “โมฆะ” โดยถือว่าสัญญานั้นเสียเปล่าถือว่าไม่เคยเกิดขึ้น และไม่มีผลผูกพันคู่สัญญาเลยมาตั้งแต่ต้น ทั้งนี้ “ข้อจำกัดของวัตถุประสงค์ของสัญญา” ที่จะทำให้เป็นวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมี ดังนี้

(1) วัตถุประสงค์ที่ต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของสัญญาที่ต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย หมายถึง การที่สัญญามีเป้าหมายที่ขัดกับที่กฎหมายกำหนดห้ามไว้อย่างชัดเจน ซึ่งกฎหมายที่กำหนดห้ามไว้อย่างชัดเจนสังเกตได้จาก โดยส่วนใหญ่จะมีกำหนดผลที่เป็น การลงโทษหากมีการฝ่าฝืนไว้ เช่น กฎหมายอาญาทั้งหมด จะมีการกำหนดโทษหากฝ่าฝืนเอาไว้ แต่ในกฎหมายแพ่งก็มีบทบัญญัติที่ต้องห้ามขัดแย้งเช่นกัน เช่น เรื่องแบบของสัญญา เป็นต้น

เช่น การกำหนดดอกเบี้ยในสัญญากู้ยืมเงินที่เกินร้อยละ 15 ต่อปี เช่นนี้ ผู้ให้กู้จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระดอกเบี้ยไม่ได้ (แต่ในส่วนเงินต้นที่กู้ยืมไปยังสามารถเรียกคืนได้)

(2) วัตถุประสงค์ที่พ้นวิสัย

วัตถุประสงค์ของสัญญาที่พ้นวิสัย คือ วัตถุประสงค์ที่เป็นไปไม่ได้และไม่อาจมีใครทำตามเป้าหมายนั้นได้เลย โดยเหตุแห่งการพ้นวิสัยนี้จะต้องเกิดขึ้นก่อนหรือขณะทำสัญญาเท่านั้น เมื่อคู่สัญญาทำการตกลงสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ที่พ้นวิสัยจึงไม่อาจมีความผูกพันตามกฎหมายได้

อย่างไรก็ตามหากเหตุแห่งการพ้นวิสัยเกิดขึ้นหลังจากได้ทำสัญญาไปแล้ว กรณีเช่นนี้จะไม่ใช่เรื่องของวัตถุประสงค์ที่พ้นวิสัย เพราะในขณะที่สัญญาเกิดขึ้นแล้วและมีผลแล้วในช่วงแรก เป้าหมายของสัญญายังมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นอยู่

เช่น นาย กู้กั๊ก ทำสัญญาซื้อขายแจกันโบราณกับนาย ไข่นุ้ย แต่ในขณะที่ตกลงสัญญากันอยู่นั้น แจกันดังกล่าวเกิดอุบัติเหตุตกแตกเสียหายไปทั้งหมด เช่นนี้เท่ากับว่าสัญญาซื้อขายแจกันนี้ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

(3) วัตถุประสงค์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การกำหนดวัตถุประสงค์ของสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน คือ การกำหนดเป้าหมายของสัญญาที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในด้านต่างๆ เช่น ความสงบเรียบร้อยทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ตลอดจนความสงบเรียบร้อยในครอบครัวและกลุ่มอาชีพ เป็นต้น หรืออาจมีผลต่อศีลธรรมของประชาชนในสังคม เช่น จารีต ศีลธรรมความเชื่อของสังคม เป็นต้น ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันออกไปตามพื้นที่และยุคสมัย

เช่น นาย กู้กั๊ก ทำสัญญาจ้างนาย ไข่น้อย ซึ่งเป็นนายให้ว่าความ โดยกำหนดค่าตอบแทนการว่าความเป็นส่วนแบ่งร้อยละ 40 จากเงินที่ได้รับจากการชนะคดี เป็นการตกลงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เพราะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการค้าความและหาประโยชน์จากบุคคลอื่น ทั้งที่ตัวทนายความไม่ใช่คู่สัญญาที่พิพาทกันอยู่

วัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

- วัตถุประสงค์ที่ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย
- วัตถุประสงค์ที่ฝ่าฝืนวิสัย
- วัตถุประสงค์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การตกลงวัตถุประสงค์ของสัญญาให้แตกต่างจากที่กฎหมายกำหนด

โดยทั่วไปในการทำสัญญา คู่สัญญามีสิทธิ เสรีภาพ และอิสระ
ในการทำสัญญาคือคู่สัญญาจะตกลงให้สัญญาที่ทำขึ้นมีวัตถุประสงค์

หรือเป้าหมายอย่างไรก็ได้ แม้ว่าเป้าหมายจะทำได้ยากหรือแม้จะแตกต่างจาก
บทบัญญัติของกฎหมายเพียงใด หากไม่ใช่กฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบ
เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและคู่สัญญาสามารถปฏิบัติตามได้
ก็สามารถตกลงได้

เช่น กฎหมายกำหนดให้ค่าฤชาธรรมเนียมทำสัญญาซื้อขายนั้น
ให้ผู้ซื้อผู้ขายออกเท่ากันทั้งสองฝ่าย แต่คู่สัญญาอาจตกลงให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดก็ได้

คู่สัญญาสามารถตกลง
ทำสัญญาได้อย่างเสรี
เว้นแต่ วัตถุประสงค์ของสัญญา
จะขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย
หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การแสดงเจตนาเข้าทำสัญญา

ในการทำสัญญานั้น คู่สัญญาจะต้องเข้าทำสัญญาด้วยเจตนาหรือด้วยความตั้งใจของทุกฝ่ายและเจตนาดังกล่าวจะต้องไม่มีความคลาดเคลื่อน กล่าวคือ เจตนาที่แสดงออกมานั้นตรงกับเจตนาของคู่สัญญาที่ตั้งใจไว้และการแสดงเจตนาไม่ได้เกิดจากความเข้าใจผิด ไม่ว่าจะเป็นการเข้าใจผิดที่เกิดจากตัวคู่สัญญาเองหรือโดนกลฉ้อฉลหลอกลวงจากผู้อื่น รวมถึงเป็นการแสดงเจตนาที่เกิดจากความตั้งใจโดยแท้จริงของคู่สัญญา ไม่ได้เกิดจากการข่มขู่บังคับจากบุคคลใด

ทั้งนี้ สัญญาที่เกิดขึ้นเพราะคู่สัญญาไม่ได้แสดงเจตนาตามที่ตั้งใจไว้ที่เรียกว่า **“การแสดงเจตนาที่บกพร่อง”** คือ การแสดงเจตนาที่ไม่ตรงกับความตั้งใจของคู่สัญญา การแสดงเจตนาที่เกิดจากความเข้าใจผิด การแสดงเจตนาที่เกิดจากการหลอกลวง หรือการแสดงเจตนาที่เกิดจากการข่มขู่บังคับ

ทั้งนี้ หากเจตนาที่แสดงออกมาไม่ตรงกับความตั้งใจที่แท้จริงของคู่สัญญา หรือการแสดงเจตนาที่เกิดจากความเข้าใจผิด ผลที่เกิดขึ้นคือสัญญาอาจจะตกเป็น **“โมฆะ”** ซึ่งถือว่าสัญญานั้นเสียเปล่าไม่มีความผูกพันกันเลยตั้งแต่แรกหรือตกเป็น **“โมฆียะ”** ซึ่งมีผลบังคับได้ แต่ถูกบอกล้างในภายหลัง ความบกพร่องในการแสดงเจตนาที่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะหรือโมฆียะนั้นเกิดจากการทำนิติกรรมที่มีเหตุบกพร่องแตกต่างกัน ดังนี้

1) การแสดงเจตนาบกพร่องที่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะ

การแสดงเจตนาแสดงออกมาไม่ตรงกับความตั้งใจที่แท้จริง ของคู่สัญญา ซึ่งการแสดงเจตนาเหล่านี้ ได้แก่

(1) เจตนาซ่อนเร้น

เจตนาซ่อนเร้น คือ การแสดงเจตนาโดยที่คู่สัญญาไม่ได้ตั้งใจ ผูกพันตามเจตนาที่แสดงออกมา โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งได้รู้ถึงเจตนาที่แท้จริง นั้น หากคู่สัญญาอีกฝ่ายไม่รู้ถึงความตั้งใจที่แท้จริง สัญญานั้นจะมีผล บังคับใช้ได้ แต่หากคู่สัญญาอีกฝ่ายรู้ความตั้งใจที่แท้จริง สัญญาดังกล่าว จะเสียเปล่าไป

เช่น นายกุกโก่เพียงแค่ต้องการยืมรถยนต์จากนายไข่น้อย แต่รู้ว่าหากขอยืมไปนายไข่น้อยคงปฏิเสธ นายกุกโก่จึงเข้าไปทำเป็นขอซื้อ รถยนต์จากนายไข่น้อยแทน การทำสัญญาซื้อขายนี้ หากนายไข่น้อยไม่ทราบถึง ความต้องการที่แท้จริงของนายกุกโก่แล้ว นายไข่น้อยจะได้รับการคุ้มครอง จากกฎหมายโดยให้สัญญาซื้อขายมีผลผูกพันสามารถใช้บังคับได้

(2) เจตนาหลง

เจตนาหลง คือ การแสดงเจตนาที่คู่สัญญาสมคบกัน ทำสัญญาขึ้นมาเพื่อหลอกลวงบุคคลอื่นให้เข้าใจผิดว่าคู่สัญญาต้องการ ผูกพันตามสัญญาที่สร้างขึ้น ทั้งที่แท้จริงแล้วคู่สัญญาไม่ได้ต้องการผูกพัน กันตามสัญญานั้นเลย

อีกทั้ง หากพบว่าความตั้งใจจริงแล้วคู่สัญญาต้องการจะผูกพันกันในสัญญาอื่นต่างจากสัญญาที่แสดงนั้น จะเรียกความต้องการที่จะผูกพันที่แท้จริงของคู่สัญญานั้นว่า **“นิติกรรมอำพราง”** ที่กฎหมายจะให้สัญญาที่ความต้องการจะผูกพันมีผลบังคับใช้ตามเจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญาต่อไป

เช่น นาย กูกี้โก่ ต้องการขายบ้านของตนให้แก่ นาย ไข่นุ้ย แต่ไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่ของตนรู้ว่าตนจะได้เงินมา จึงตกลงกับนาย ไข่นุ้ย ให้ร่วมมือกันทำเป็นสัญญาให้ เช่นนี้ถือว่า **“สัญญาให้”** นั้นเสียไป และให้บังคับใช้ตาม **“สัญญาซื้อขาย”** ที่เป็นความต้องการที่แท้จริงของคู่สัญญาแทน

(3) การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสาระสำคัญของสัญญา

การแสดงเจตนาทำสัญญาที่ไม่ตรงกับความต้องการของคู่สัญญา เนื่องจากจากความเข้าใจผิดในเรื่องต่างๆ เช่น เข้าใจเนื้อหาสาระของสัญญาผิด แสดงเจตนาต่อคู่สัญญาผิดตัว แสดงเจตนาโดยเข้าใจทรัพย์สิน เป็นต้น

เช่น นาย กูกี้โก่ ต้องการจ้างนาย ไข่นุ้ย มาเป็นพนักงาน แต่กลับไปจ้างนาย ครอง แครง ซึ่งเป็นฝาแฝดของนาย ไข่นุ้ย ที่หน้าตาคล้ายกัน เพราะความเข้าใจผิด

การแสดงเจตนาบกพร่อง
ที่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะ

- เจตนาซ่อนเร้น
- เจตนาฉ้อฉล
- การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิด
ในสาระสำคัญของสัญญา

2) การแสดงเจตนาบกพร่องที่ทำให้สัญญาเป็นโมฆียะ

การแสดงเจตนาที่เกิดจากความบกพร่องในขั้นตอนการก่อเจตนาที่ไม่ได้เป็นไปตามความประสงค์ของคู่สัญญา ซึ่งความบกพร่องนี้อาจเกิดจากความเข้าใจผิดของคู่สัญญาเองหรือเกิดจากการหลอกลวงหรือการบังคับขู่脅จากบุคคลอื่นก็ได้ ซึ่งการแสดงเจตนาเหล่านี้ ได้แก่

(1) การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินในสัญญา

การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินในสัญญา คือ การแสดงเจตนาที่คู่สัญญาแสดงเจตนาต่อคู่สัญญาหรือตัวทรัพย์สินถูกคนถูกขึ้นแล้ว แต่มีความเข้าใจผิดในคุณสมบัติของคู่สัญญาหรือตัวทรัพย์สินนั้นๆ ทำให้การทำสัญญานั้นไม่ได้คุณสมบัติของคนหรือทรัพย์สินตามที่มุ่งหวัง

เช่น นาย กู้ก่อกต้องการจ้างนาย ไข่นุ้ยมาเป็นพนักงานบัญชี เพราะเข้าใจว่านาย ไข่นุ้ยทำบัญชีได้ดี แต่พอจ้างแล้วพบว่านาย ไข่นุ้ยทำบัญชีไม่เป็นเลย

(2) การแสดงเจตนาโดยถูกกลฉ้อฉล

การแสดงเจตนาโดยถูกกลฉ้อฉล คือ การแสดงเจตนาไป โดยการถูกหลอกลวงจากบุคคลอื่นทำให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเข้าใจผิดและความเข้าใจผิดนั้นเป็นส่วนสำคัญในการเข้าทำสัญญา

เช่น นายกุกโก๋ซื้อเพชรปลอมมาจากนายไข่น้อย เนื่องจากถูกนายไข่น้อยหลอกว่าเป็นเพชรแท้

(3) การแสดงเจตนาโดยถูกข่มขู่

การแสดงเจตนาไปโดยความไม่เต็มใจของคู่สัญญา แต่ จำต้องแสดงเจตนาไปเนื่องจากถูกข่มขู่จากคู่สัญญาอีกฝ่ายหรือบุคคลอื่น

เช่น นายกุกโก๋ทำสัญญาขายที่ดินให้แก่นายไข่น้อย เนื่องจากถูกนายไข่น้อยขู่ว่าจะหากไม่ขายให้จะทำร้ายร่างกาย

การแสดงเจตนาบกพร่องที่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะ:

1. การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินในสัญญา
2. การแสดงเจตนาโดยถูกกลฉ้อฉล
3. การแสดงเจตนาโดยถูกข่มขู่

